

Opis źródła:

André Thouin, francuski botanik prowadził liczną korespondencję opierającą się na wymianie nasion, roślin oraz informacji z innymi pasjonatami. Wśród nich znalazł się baron Christoph Burhardt von Vietinghoff właściciel m.in. Marienburga. Do listu z 1816 r. dołączona została lista 182 roślin, oznaczanych + lub – z prośbą o przesłanie brakujących nasion. List ten jest interesujący na kilku płaszczyznach, pokazuje nie tylko XIX-wieczne zainteresowanie nauką ale także zawiera informacje o ówczesnej sytuacji politycznej.

Miejsce wydania:

Piotr Daszkiewicz, *List barona Christopha Burhardta von Vietinghoffa (1767–1829) do André Thouina (1747–1824) – interesujący dokument historii nauki w krajach bałtyckich*, „Echa Przeszłości”, 2018, t. 19, s. 217-223.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Biblioteka Główna Narodowego Muzeum Historii Naturalnej w Paryżu

Tekst źródła:

Panie,

Ogród botaniczny w Marienburgu

Od dawna już pragnę dostąpić zaszczytu nawiązania z Panem kontaktu. Liczę, iż zasługuję na Pańską dobroć, ponieważ zechciał Pan zorganizować tak zaszczytne przyjęcie mojej siostrze, Pani Krüdenner, autorce „Valérie” i „Camps de vertu”. Pasjonuję się botaniką i posiadam w zamku w Marienburgu w Inflantach pomarańczarnię i szklarnię dla najcenniejszych roślin egzotycznych. Moi korespondenci w Anglii, w Brazylii i Persji często przysyłali mi nasiona rzadkich roślin i innych, zupełnie nieznanymi w naszych stronach. Owocem mojej podróży na Kaukaz i do Gruzji jest książka, którą ośmielałem się przesłać Panu licząc na Pańską wyrozumiałość. Byłbym szczęśliwy, gdyby mogła ona liczyć na Pańskie wsparcie. Wtargnięcie francuskiej armii do Moskwy sprawiło, że utraciłem wszystkie moje pisma, jak i płyty rytowane dla mojej „Fauny Rosji” i mojego „Hortus siccus Caucasicus”. Jednakże ponieważ ponownie zleciłem wyrytowanie moich rysunków z tego interesującego kraju, to mam zaszczyt przesłać Panu rycinę należącą do tych pierwszych egzemplarzy. Gdyby któryś z paryskich księgarzy chciał wydrukować ten pierwszy zeszyt mojego „Hortus siccus Caucasicus” to byłbym bardzo zadowolony, pragnę zatrzymać dla siebie jedynie 200 egzemplarzy. Prosząc Pana o dobroć przesłania przez kogoś, kto będzie podróżował do St. Petersburga, nasiona rzadkich roślin egzotycznych ośmielałem się podarować Panu nasiona naszych roślin z Syberii, Kaukazu i Besarabii, które zostaną mi przesłane jeszcze w tym roku.

Pan Moussard, autor dzieł, które mam zaszczyt przesłać Panu w załączeniu, prosił mnie, abym poprosił Pana o przysługę przekazania niniejszej informacji Panom Bossange i Massonowi, do których autor ten proponuje niezwłocznie napisać.

Proszę o przyjęcie wyrazów szacunku

Pański skromny i posłuszny sługa

Baron Viettinghoff

W St. Petersburg le 21/8 mai 1816

Słowniczek pojęć:

Marienburg - Alūksne na Łotwie

Płyty rytowane - rytownicze, to metalowe lub drewniane płyty, które użyły do tworzenia rycin. Rytowanie to proces wycinania wzoru lub obrazu na powierzchni płyty, która następnie służy jako matryca do odbijania tego wzoru na papierze lub innym materiale. Takie płyty były powszechnie wykorzystywane do tworzenia ilustracji, map, i innych drukowanych materiałów, zwłaszcza w książkach naukowych, takich jak atlasy botaniczne, które przedstawiały szczegółowe rysunki roślin.

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i średniej (poziom podstawowy):

1. Kim jest adresat listu i jakie relacje łączą go z autorem listu?
2. Jakie rośliny hoduje autor listu w swoim zamku w Marienburgu, i w jaki sposób zdobywa nasiona egzotycznych gatunków?
3. Jakie publikacje botaniczne stworzył autor, i jakie trudności napotkał w związku z działalnością wojenną na terenie Moskwy?
4. Jakie znaczenie miała wymiana korespondencji międzynarodowej między botanikami w XIX wieku dla rozwoju tej dziedziny?
5. Jaka rolę odgrywały ogrody botaniczne w XIX wieku, zarówno w Europie, jak i w koloniach?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Jakie czynniki społeczne i naukowe przyczyniły się do wzrostu zainteresowania nauką w XIX wieku?
2. Co u sytuacji politycznej mówi treść przytoczonego listu? Do jakich wydarzeń się odnosi?

Literatura pomocnicza:

A. G. Morton: *History of Botanical Science*, London-New York-Toronto-Sydney-San Francisco 1981.

Wskazówki:

W XIX wieku botanikę przeżywała intensywny rozwój, stając się jedną z kluczowych nauk przyrodniczych. Epoka ta charakteryzowała się eksploracją nowych terytoriów, co przyniosło liczne odkrycia nowych gatunków roślin. Kolonializm i podróże badawcze do Ameryki Południowej, Afryki, Azji i Oceanii dostarczyły europejskim botanikom ogromnej ilości nieznanych wcześniej roślin. Wzrost zainteresowania botaniką był także związany z rozwojem ogrodów botanicznych, które pełniły funkcję zarówno badawczą, jak i edukacyjną. Ogrody te stały się centrami naukowymi, gdzie prowadzono systematyczne badania nad klasyfikacją roślin, ich hodowlą oraz zastosowaniami medycznymi i przemysłowymi. Postęp technik ilustracyjnych, w tym rytowania, pozwolił na dokładne dokumentowanie nowych odkryć i ich publikację w bogato ilustrowanych dziełach. W XIX wieku wydano wiele ważnych publikacji botanicznych, które miały duży wpływ na popularyzację wiedzy o roślinach. Korespondencja między botanikami z różnych krajów była istotnym elementem wymiany wiedzy, co przyczyniło się do globalnego rozwoju tej dziedziny nauki. Botanika w XIX wieku odegrała kluczową rolę w rozwoju rolnictwa, medycyny i przemysłu, co miało znaczący wpływ na gospodarkę i społeczeństwa tamtych czasów.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis